

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา

การศึกษาเรื่อง “แนวทางการส่งเสริมการจัดสวัสดิการชุมชนเมือง กรณีศึกษาชุมชนโค้งรถไฟยมราช” มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษารูปแบบการจัดสวัสดิการชุมชนเมืองของชุมชนโค้งรถไฟยมราช และศึกษาแนวทางการส่งเสริมการจัดสวัสดิการชุมชนเมือง โดยเก็บข้อมูลจากประชากรที่เป็นสมาชิกกลุ่มสวัสดิการชุมชนเมือง จำนวนทั้งสิ้น 123 คน ผู้ศึกษาใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 123 ชุด และได้ตอบกลับมาทั้งหมด คิดเป็นอัตราการกลับคืนเท่ากับร้อยละ 100 และได้ทำการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้นำชุมชน ผู้นำองค์กรและสมาชิกกลุ่มสวัสดิการชุมชน จำนวน 15 คน หลังจากการเก็บรวบรวมข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ได้นำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (SPSS) สำหรับสถิติที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาปรากฏดังนี้

ข้อมูลทั่วไป

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 69.9 เป็นเพศหญิง ร้อยละ 30.1 มีอายุระหว่าง 55 ปีขึ้นไป ร้อยละ 56.1 มีสถานภาพสมรส ร้อยละ 46.3 มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. ร้อยละ 29.3 ประกอบอาชีพค้าขาย หาบเร่และแผงลอย ร้อยละ 35.0 มีรายได้ต่อเดือนระหว่าง 5,001-10,000 บาท ร้อยละ 48.2 มีสมาชิกในครอบครัว 1-3 คน และร้อยละ 94.3 อาศัยอยู่ในชุมชนโค้งรถไฟยมราช 7 ปีขึ้นไป

สถานภาพสมาชิกและการรับบริการสวัสดิการชุมชนเมือง

กองทุนหมุนเวียนเพื่อการประกอบอาชีพ กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 65.5 มีสถานภาพเป็นสมาชิก ร้อยละ 52.7 มีเหตุผลในการเข้าร่วมกลุ่มเนื่องจากตรงกับความต้องการ/สภาพปัญหา

ร้อยละ 72.5 มีอัตราการจ่ายเงินสมทบ 101-200 บาท ร้อยละ 53.7 รับบริการจากกองทุนหมุนเวียนในปี 1-3 ครั้ง และร้อยละ 54.1 เป็นกู้ยืมเงินเพื่อการประกอบอาชีพ

กลุ่มออมทรัพย์เพื่อสวัสดิการสังคม กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 72.7 มีสถานภาพเป็นสมาชิก ร้อยละ 58.3 มีเหตุผลในการเข้าร่วมกลุ่มเนื่องจากตรงกับความต้องการ/สภาพปัญหา ร้อยละ 97.5 มีอัตราการจ่ายเงินสมทบต่ำกว่า 100 บาท ร้อยละ 46.2 รับบริการจากกลุ่มออมทรัพย์ในปี 1-3 ครั้ง และร้อยละ 52.2 เป็นการเข้าร่วมกิจกรรม/รับการอบรม

กลุ่มออมทรัพย์เพื่อบ้านมั่นคง กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 56.8 มีสถานภาพเป็นสมาชิก ร้อยละ 49.1 มีเหตุผลในการเข้าร่วมกลุ่มผู้นำ/คนในชุมชนชักชวน ร้อยละ 52.3 มีอัตราการจ่ายเงินสมทบ 101-200 บาท ร้อยละ 95.2 ไม่เคยรับบริการจากกลุ่มออมทรัพย์ในปี และร้อยละ 85.3 เป็นการเข้าร่วมกิจกรรม/รับการอบรม

ความต้องการต่อรูปแบบการจัดสวัสดิการชุมชนเมืองของไค้งรถไฟยมราช

ความต้องการของสมาชิกกลุ่มสวัสดิการชุมชนเมือง ของชุมชนไค้งรถไฟยมราช ปรากฏว่า สมาชิกกลุ่มสวัสดิการชุมชนเมือง มีความต้องการให้ชุมชนจัดสวัสดิการชุมชนเมืองอยู่ในเกณฑ์ระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.432 โดยเรียงลำดับความต้องการจากมากไปน้อย ได้ดังนี้ เงินสวัสดิการค่ารักษาพยาบาล ร้อยละ 87.8 กิจกรรมการเฝ้าระวังหนังสือเท่าเทียมกับการศึกษา ร้อยละ 86.2 โครงการสอนศาสนาแก่เด็กและเยาวชน ร้อยละ 82.1 และเงินสงเคราะห์/เบี้ยยังชีพคนพิการ ร้อยละ 80.5

แนวทางการส่งเสริมการจัดสวัสดิการชุมชนเมืองของไค้งรถไฟ

แนวทางการส่งเสริมการจัดสวัสดิการชุมชนเมืองของไค้งรถไฟ แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านผลประโยชน์ และด้านการประสานงาน โดยจำแนกรายละเอียด ได้ดังนี้

1. การส่งเสริมด้านการมีส่วนร่วม ซึ่งควรมีการเปิดโอกาสให้สมาชิกกลุ่มได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการชุมชนเมืองของไค้งรถไฟ อยู่ในเกณฑ์ระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.628 โดยมีความเห็นว่าควรให้การส่งเสริมประชาชนมีส่วนร่วมเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ ร้อยละ 78.0 ส่งเสริมให้มีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานและการบริหารจัดการต้องโปร่งใส ร้อยละ 81.3 ส่งเสริมให้มีส่วนร่วมคิด ร่วมศึกษาปัญหาของชุมชน ร้อยละ 7.3 ส่งเสริมให้

มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม ร้อยละ 1.6 ส่งเสริมให้มีส่วนร่วมในการระดมทุน จ่ายเงินสมทบและการออม และร้อยละ 0.8 ส่งเสริมให้มีส่วนร่วมกำหนดแนวทางการดำเนินงาน

2. การส่งเสริมด้านผลประโยชน์ทดแทน ซึ่งเป็นผลประโยชน์อันพึงเกิดขึ้นจากการร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม หรือเห็นควรในการทำประโยชน์เพื่อบุคคลอื่นตามความเหมาะสมและข้อตกลงร่วมกัน เพื่อสนองความต้องการและเกิดความพึงพอใจต่อสมาชิก อยู่ในเกณฑ์ระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.577 โดยมีความเห็นว่าควรให้มีการส่งเสริมด้านผลประโยชน์เรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ ร้อยละ 72.4 ควรจัดบริการที่ตรงกับความต้องการ ร้อยละ 69.8 มีการสำรวจความพึงพอใจกับสิทธิประโยชน์ที่ได้รับ และร้อยละ 66.7 ควรพิจารณาปรับปรุงความเหมาะสมของหลักเกณฑ์ อัตราการออม/ การจ่ายเงินสมทบ/ ดอกเบี้ยเงินกู้ต่อผลประโยชน์

3. การส่งเสริมด้านการประสานงาน ซึ่งมุ่งให้เกิดการสร้างโอกาสและช่องทางในการเข้าถึงทรัพยากรองค์ความรู้ และความร่วมมือจากภาคส่วนต่างๆ เพื่อสร้างศักยภาพและความพร้อมในการจัดสวัสดิการชุมชนเมือง อยู่ในเกณฑ์ระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.628 โดยมีความเห็นว่าควรให้การส่งเสริมให้มีการประสานงานเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ ร้อยละ 81.3 ส่งเสริมให้มีการสนับสนุนทรัพยากรทั้งเงิน วัสดุอุปกรณ์ ความรู้จากองค์กรภาครัฐ ร้อยละ 75.6 ส่งเสริมให้มีการสนับสนุนทรัพยากรทั้งเงิน วัสดุอุปกรณ์ ความรู้จากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ร้อยละ 69.1 ส่งเสริมให้มีการประชุม/สัมมนา/เวทีเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับภาคส่วนอื่น ร้อยละ 60.2 ส่งเสริมให้มีการประสานงานกับภาคเอกชน และร้อยละ 60.1 ส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมเสริมสร้างความสัมพันธ์กับองค์กรชุมชนอื่น

โดยสรุป แนวทางการส่งเสริมการจัดสวัสดิการชุมชนเมืองของชุมชนโค้งรถไฟยมราช สมาชิกกลุ่มเห็นว่าควรมีการส่งเสริมในทุกด้านอยู่ในเกณฑ์ระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.583 โดยเรียงลำดับความสำคัญในการส่งเสริมแต่ละด้านจากมากไปน้อย ได้ดังนี้ คือ การมีส่วนร่วมของประชาชน ผลประโยชน์ตอบแทน และลำดับสุดท้าย คือ การประสานงาน

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่อง “แนวทางการส่งเสริมการจัดสวัสดิการชุมชนเมือง กรณีศึกษาชุมชนโค้งรถไฟยมราช” จะเห็นได้ว่า การจัดสวัสดิการชุมชนเมืองของชุมชนโค้งรถไฟยมราช ต้องเผชิญปัญหาอุปสรรคและมีการยุบเลิกกลุ่มออมทรัพย์ โดยเหตุหลักคือ ความไม่เชื่อมั่นและไม่ไว้วางใจในการบริหารจัดการของคณะกรรมการ การที่สมาชิกคุ้นชินกับการได้รับความช่วยเหลือ

จากภาครัฐอย่างต่อเนื่อง และได้มีการปรับปรุงพัฒนาให้มีความเข้มแข็งมั่นคงได้โดยการให้ผู้นำชุมชน ผู้นำอาวุโส รวมถึงผู้นำทางศาสนา เข้ามามีบทบาทเป็นแกนนำในการกำหนดกรอบแนวทางการบริหารจัดการและจัดตั้งคณะกรรมการ ซึ่งทำให้เกิดการยอมรับและไว้วางใจกันและกันมากขึ้น สำหรับความต้องการด้านสวัสดิการชุมชนของสมาชิก พบว่ามีความต้องการให้ชุมชนจัดสวัสดิการมากขึ้นและมีความหลากหลาย ครอบคลุมแล้ว ยังพบว่าการใช้บริการจากกองทุนสวัสดิการชุมชนของชุมชนโค้งรถไฟส่วนใหญ่ยังเป็นการกู้ยืมเงินทั้งเพื่อการประกอบอาชีพและเพื่อการอื่นตามวัตถุประสงค์ของกองทุน นอกจากนี้ยังเข้าร่วมทำกิจกรรมและรับการอบรมพัฒนาจากกองทุนสวัสดิการสังคม และกองทุนออมทรัพย์เพื่อบ้านมั่นคง ทั้งนี้ยังพบว่าสมาชิกกองทุนจัดสวัสดิการชุมชนเมือง ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุนที่โปร่งใส มีประสิทธิภาพเป็นสำคัญ โดยเห็นว่าควรมีการส่งเสริมให้ประชาชน/สมาชิกเข้าไปมีบทบาทในการติดตามประเมินผลและตรวจสอบการบริหารจัดการที่โปร่งใสมากที่สุด รวมทั้งควรมีจัดผลประโยชน์ตอบแทนที่ตรงกับความต้องการของสมาชิก และให้ภาครัฐ ภาคองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เข้ามาสนับสนุนทรัพยากรทั้งด้านเงิน วัสดุอุปกรณ์ และความรู้ ในการจัดสวัสดิการชุมชนเมืองของชุมชนโค้งรถไฟ โดยผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะจากผลการศึกษาแนวทางการส่งเสริมการจัดสวัสดิการชุมชนเมือง กรณีชุมชนโค้งรถไฟยวมราช แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ ระดับนโยบายซึ่งเป็นส่วนความรับผิดชอบของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ระดับปฏิบัติการในส่วนความรับผิดชอบของคณะกรรมการกองทุน รวมทั้งข้อเสนอแนะที่ควรจะมีการศึกษาต่อไปดังนี้

ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

ระดับนโยบาย

1. ควรส่งเสริมสนับสนุนทรัพยากรที่เอื้ออำนวยให้การจัดสวัสดิการชุมชนเมืองมีความยั่งยืนในชุมชน ทั้งในเรื่องของการจัดการความรู้ การเสริมสร้างทักษะการบริหารจัดการ การวางระบบตรวจสอบประเมินผลโดยภาคประชาชน และองค์ความรู้ รวมถึงการสนับสนุนด้านการเงิน วัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยี โดยมีการบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน กรุงเทพมหานคร และสถาบันการศึกษา เพื่อเพิ่มขีดความสามารถให้กับชุมชน

2. การเสริมสร้างให้มีชุมชนต้นแบบในการจัดสวัสดิการชุมชนเมือง เพื่อเป็นการเสริมแรงและขยายผล พร้อมทั้งสร้างกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างชุมชน เพื่อเป็นเครือข่ายการจัดสวัสดิการชุมชนเมืองที่เข้มแข็ง

3. ส่งเสริมให้มีการเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการชุมชนเมืองและปัญหาอุปสรรค กระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน รวมถึงความก้าวหน้าและพัฒนาการของงานสวัสดิการชุมชนเมือง โดยผ่านสื่อที่หลากหลายและต่อเนื่อง เพื่อสร้างความตระหนัก และรับทราบถึงคุณประโยชน์ที่ถูกต้อง อันจะส่งผลให้เกิดทัศนคติที่ดีและมีความเต็มใจในการช่วยเหลือและสนับสนุนงานสวัสดิการชุมชนเมืองจากทุกภาคส่วนอย่างต่อเนื่อง

ระดับปฏิบัติการ

1. ควรมีการพัฒนางานโดยสนับสนุนให้คณะกรรมการฯ สมาชิกได้เข้าร่วมการประชุมอบรม สัมมนา ศึกษาดูงานเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งเพิ่มพูนความรู้และทักษะด้านการจัดสวัสดิการชุมชนเมือง อันจะทำให้การบริหารจัดการมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยให้ประชาชนและชุมชนเป็นฐานในการทำงาน

2. สร้างความร่วมมือของเครือข่ายบุคคล/องค์กรที่เกี่ยวข้องเพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนดำเนินงานของชุมชนไปสู่ความยั่งยืน เช่น การพัฒนาองค์ความรู้ นวัตกรรมใหม่ๆ สู่ชุมชน การสร้างความตระหนัก รับรู้และเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชน เป็นต้น

3. มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร สิทธิประโยชน์ของสมาชิกให้ทุกคนในชุมชนได้รับรู้การดำเนินงานอย่างกว้างขวาง พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้มีการสอบถามและตรวจสอบเพื่อสร้างความเข้าใจและความโปร่งใส

4. ส่งเสริมให้สมาชิกทุกช่วงวัยในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาชุมชน โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน เพื่อวางรากฐานการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม และให้เกิดความภาคภูมิใจในชุมชนของตน

5. สร้างความรู้สึกรักการเป็นเจ้าของกองทุนสวัสดิการในชุมชน โดยมีเป้าหมายเพื่อการช่วยเหลือเกื้อกูลกันบนแนวคิด สิทธิและความเสมอภาค

6. การนำมาตรการทางการเงินการคลังมาใช้ในการจัดสวัสดิการ อาทิ สวัสดิการที่เกี่ยวข้องกับการกู้ยืมเงิน ควรส่งเสริมให้เข้าสู่ระบบการออมตามความสมัครใจเป็นรายครอบครัว เพื่อให้มีการดูแลซึ่งกันและกัน และใช้ความต่อเนื่องของการออมในการพิจารณาให้

สินเชื่อ หรือผู้ที่สามารถคืนเงินได้ตามระยะเวลาที่กำหนดหรือก่อนเวลา ทั้งยังปรากฏว่ามีการนำเงินไปใช้ตรงตามวัตถุประสงค์และเกิดประโยชน์จะได้รับการพิจารณาเงินที่สูงขึ้น เป็นต้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเชิงคุณภาพ เกี่ยวกับรูปแบบการส่งเสริมกระบวนการจัดสวัสดิการชุมชนเมืองต่างๆ ของหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม เพื่อพัฒนาศักยภาพในการเสริมสร้างความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ในส่งเสริมการจัดสวัสดิการชุมชนเมือง รวมถึงการสนับสนุนทรัพยากร ซึ่งได้แก่ งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ และระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ตลอดจนความก้าวหน้าด้านวิชาการให้แก่คณะกรรมการฯ ในชุมชนและสมาชิก เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพในการทำงาน
2. ควรมีการศึกษาเชิงคุณภาพเกี่ยวกับพัฒนาการการจัดสวัสดิการชุมชนเมืองของชุมชนต่างๆ
3. ควรมีการศึกษาถึงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของคณะกรรมการกองทุนต่างๆ ของชุมชน เพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาศักยภาพบุคลากรของชุมชน

